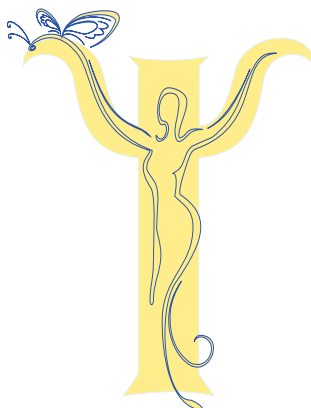

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет, кафедра психології та педагогіки
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Поліський національний університет
ГО «Українська асоціація сімейних психологів»
ВГО «Арттерапевтична асоціація»
ГО «Українська асоціація транзакційного аналізу»
ГО «Інститут психології здоров'я»
Savonia University (Фінляндія)
Інститут установ міграції та національностей (Хорватія)
Організація «IDYLLA» (Польща)
Israel trauma Coalition (Ізраїль)
Breath-Body-Mind® Foundation (США)
Спеціалізований університет VID м. Осло & університетська лікарня Акерхуса (Норвегія)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції

м. Хмельницький, 23-24 квітня 2026 року

Хмельницький
2026

УДК [159.922.7/.8+316.6]:37.013.77+612.821
ББК 88.37я431+74.04я431+28.707я431
А 43

Редакційна колегія:

Комар Т. В., доктор психологічних наук, професор (*головний редактор*);
Гомонюк О. М., доктор педагогічних наук, професор;
Подкоритова Л. О., кандидат психологічних наук, доцент;
Гаврилькевич В. К., кандидат психологічних наук, доцент;
Берегова Н. П., кандидат психологічних наук, доцент;
Карпова Д. Є., доктор філософії з психології, доцент;
Ізумнова О. Б., кандидат психологічних наук, доцент.

Актуальні питання розвитку особистості в умовах трансформації суспільства: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 23-24 квітня 2026) / М-во освіти і науки України, Хмельницький нац. ун-т, каф. психол. та педагог. [та ін.]. Хмельницький: Кафедра психології та педагогіки ХНУ, 2026. 188 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання розвитку особистості в умовах трансформації суспільства», яка відбулась 23-24 квітня 2026 року в м. Хмельницькому на базі Хмельницького національного університету за ініціативи кафедри психології та педагогіки.

Збірник адресований науковцям, аспірантам, студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями в галузі психології, педагогіки, соціології.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за науковий та літературний зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

При передруку публікацій посилання на збірник обов'язкове.

Це професійно важлива якість, яку можна і потрібно розвивати, оскільки науковці зауважують, що сучасний заклад дошкільної освіти – це не лише простір навчання, а й простір емоційної безпеки та підтримки

У зв'язку з цим педагогічні працівники закладів дошкільної освіти у своїй діяльності мають брати до уваги чіткі настановлення науковців щодо того, що емоційний стан вихователя безпосередньо впливає на:

- психологічний комфорт дітей;
- рівень їх тривожності та адаптації;
- якість взаємодії з батьками та колегами.

В умовах війни, стресу й нестабільності роль емоційно компетентного вихователя критично зростає, особливо в таких аспектах:

- емоційний приклад для дитини;
- джерело безпеки та стабільності;
- формувальник емоційного клімату групи дошкільнят

Оскільки в умовах війни заклади освіти виконують функції фізичного та психічного захисту дітей, то в цьому контексті зростає роль вихователя щодо його здатності організувати психологічно безпечне освітнє середовище для дошкільників.

Для формування безпечного середовища важливе значення має емоційна безпека, яка проявляється також через підтримку та визнання почуттів дитини, режимність та передбачуваність життєдіяльності та реакцій дорослого, недопущення у спілкуванні з дітьми випадків крику, приниження, знецінення.

Особливу увагу емоційно компетентний вихователь приділяє питанням забезпечення та підтримки емоційно позитивного клімату у групі дошкільнят. Емоційний клімат в значній мірі формується через уважність педагогів до щоденних міжособистісних комунікацій та взаємодій дошкільнят.

Вихователь із розвиненим емоційним інтелектом та емоційною компетентністю здатний допомагати формувати у дітей базову довіру до світу, допомагати дошкільням вивчати емоції, вчити їх назви та способи екологічного проживання емоційних станів та почуттів, попереджувати конфлікти та агресивну поведінку.

А в цілому, у підсумку, емоційна компетентність вихователя позитивно впливає на ефективність освітнього процесу в закладах ЗДО. Це проявляється в тому, що емоційно безпечне середовище підвищує пізнавальну активність дітей; сприяє розвитку мовлення та комунікативно-соціальних навичок;

Освітній процес і навчання ефективні лише тоді, коли дитина відчуває безпеку.

Висновки. Отже, емоційний інтелект та емоційна компетентність – професійно важливі якості вихователів ЗДО, які впливають на формування емоційного простору в закладах дошкільної освіти. Безпечне освітнє середовище починається з безпечного емоційно-компетентного дорослого. Саме тому, є нагальна необхідність у подальшому теоретико-практичному дослідженні піднятої проблеми, а, також, у пошуку, розробці та розширенні форм і методів, технік та технологій емоційного розвитку педагогів та вихователів закладів дошкільної освіти.

Погоріла С. Г., Тимчук І. М.

Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

ЕТИКА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ: СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ, ПОВЕДІНКОВІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ

У сучасних умовах розвитку аграрного сектору України особливого значення набуває формування професійної комунікативної культури фахівців аграрної галузі. Дотримання етичних норм у професійній комунікації фахівців аграрного сектору сприяє ефективному управлінню виробничими процесами, формуванню довіри між партнерами та запобіганню конфліктним ситуаціям. Для майбутніх фахівців аграрної сфери, які здобувають освіту у закладах вищої освіти, формування етичних принципів професійного спілкування є важливою складовою професійної компетентності.

В умовах кризових соціально-економічних процесів та воєнного стану особливого значення набуває відповідальна поведінка фахівців, прозорість комунікації та дотримання етичних принципів у професійній діяльності. Особливої актуальності проблема набуває у контексті

інтеграції українського аграрного сектору до європейського економічного простору, де професійна етика, комунікативна культура та дотримання ділових стандартів є невід'ємними складниками професійної діяльності.

Проблеми формування і розвитку компетенцій, які дозволять майбутнім фахівцям здійснювати професійну діяльність з урахуванням основних принципів і норм етики професійного і ділового спілкування досліджувала Н. С. Калюжна (2022); етиці ділового та повсякденного спілкування приділяють увагу у своїх працях О. В. Кубрак (2002), Т. П. Кравченко (2022). У праці О. Д. Рахлицької (2011) зосереджено увагу на питанні корпоративної етики в сучасній організації. Проблеми культури професійного мовлення, ділового спілкування та комунікативної компетентності досліджували багато українських учених. Так, теоретичні засади культури професійного мовлення висвітлено у працях А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк (2016), В. Ю. Підгурської (2017), вчені наголошують на необхідності формування мовної культури та комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Разом із тим, питання формування етичної культури ділового спілкування саме у контексті аграрної сфери потребує подальшого наукового осмислення. Етика ділового спілкування в аграрній сфері базується на професійній відповідальності, взаємній повазі учасників комунікації, чесності і відкритості у ділових відносинах, дотриманні норм мовленнєвого етикету, толерантності та конструктивному діалозі. У професійній діяльності фахівців аграрної галузі важливе значення має вміння застосовувати такі поведінкові стратегії як аргументоване переконання, партнерську комунікацію, запобігання конфліктам, етичне прийняття професійних рішень.

Ефективним методом формування таких навичок у студентів в процесі навчання є практичні кейси, які дозволяють моделювати реальні професійні ситуації. На заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) з метою розвитку навичок професійної аргументації та етичної комунікації пропонуємо здобувачам освітньої програми «Ветеринарна медицина» ситуацію комунікації ветеринарного лікаря з власником фермерського господарства, коли на фермі виявлено інфекційне захворювання тварин, що потребує карантинних заходів, а власник господарства не погоджується із пропозиціями ветеринарного лікаря через можливі фінансові втрати. Студенти мають визначити оптимальну комунікативну стратегію та сформулювати аргументи для переконання, дотримуючись норм професійної етики та мовленнєвого етикету. Інший приклад – комунікація між очільником клініки та працівниками щодо впровадження нових технологій. Ефективна поведінкова стратегія у такій ситуації передбачає аргументованість, відкритість до діалогу та врахування позицій усіх учасників комунікації. Особливого значення для формування навичок з етики ділового спілкування набувають поведінкові стратегії, які визначають способи взаємодії особистості у професійному середовищі: вміння вести перемовини, аргументовано відстоювати позицію, уникати або конструктивно вирішувати конфліктні ситуації, дотримуючись норм і принципів професійної діяльності. Наприклад, виконуючи ситуативне завдання, студенти вчаться вибудовувати стратегію партнерської взаємодії, що передбачає орієнтацію на довгострокову співпрацю, взаємну повагу і довіру та прозорість у прийнятті рішень та інші.

Орієнтація на професійні стандарти дозволяє студентам усвідомити вимоги ринку праці та сформувати готовність до майбутньої професійної діяльності, оскільки вона передбачає взаємодію з різними суб'єктами: керівниками, партнерами, постачальниками, представниками державних структур та громадськістю. А ефективність такої взаємодії значною мірою залежить від рівня сформованості етики ділового спілкування.

Моделювання під час навчання професійних ситуацій, аналіз кейсів із реальної аграрної практики, тренінги з ділового мовлення та перемовин, використання цифрових платформ для імітації професійної комунікації сприяють розвитку професійно-комунікативної компетентності студентів, формуванню навичок етичного прийняття рішень, розвитку критичного мислення, набуттю практичного досвіду професійної взаємодії.

Отже, етика ділового спілкування є важливою складовою професійної компетентності фахівців аграрної галузі. Дотримання етичних норм комунікації сприяє ефективній професійній взаємодії, формуванню довіри між партнерами, запобігання конфліктам і кризовим ситуаціям та підвищенню результативності професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методичних моделей формування етичної комунікативної компетентності студентів аграрних спеціальностей у процесі вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)».